

ПІКІР
заң ғылымдарының докторы, профессор
Джансараева Рима Еренатовнаның
Базилова Айгуль Абаевнаның «Бас бостандығынан айыруға
сотталғандардың қылмыстылығының алдын алу және
криминологиялық сипаттамасы» тақырыбындағы диссертациялық
жұмысына

Базилова Айгуль Абаевнаның «Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың қылмыстылығының алдын алу және криминологиялық сипаттамасы» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы қазіргі кезеңдегі криминология ғылымы үшін аса өзекті мәселелердің біріне арналған.

Зерттеу тақырыбының өзектілігі қоғамдағы қылмыстылық деңгейінің өзгеруімен, әсіресе бас бостандығынан айыру орындарындағы және одан кейінгі кезеңдегі қылмыстық мінез-құлықтың қайталану үрдістерінің сақталуымен тікелей байланысты.

Зерттеу жұмысында автор сотталған тұлғалар қылмыстылығының мәнін, құрылымы мен даму үрдістерін жан-жақты талдап, қылмыстылықтың себептері мен жағдайларын ғылыми тұрғыдан негіздеген. Жұмыстың өзектілігі сотталғандардың қайта қылмыс жасау деңгейінің артуымен, олардың қоғамға қайта бейімделуінің күрделілігімен және қылмыстық-атқару жүйесін жетілдіру қажеттілігімен тығыз байланысты. Автор бұл мәселелерді тек теориялық тұрғыдан ғана емес, сонымен қатар тәжірибелік аспектілерде де қарастырып, олардың шешу жолдарын ұсынған.

Диссертацияда ізденуші отандық және шетелдік ғалымдардың ғылыми еңбектерін кеңінен талдап, «сотталғандардың қылмыстылығы» ұғымының мазмұнын нақтылап, оған өзіндік ғылыми анықтама берген. Бұл жұмыстың ғылыми жаңалығының маңызды көрінісі болып табылады. Сонымен қатар, зерттеуде сотталған тұлғалар қылмыстылығының детерминациялық кешені терең талданып, оның құрамына кіретін әлеуметтік, экономикалық, психологиялық және құқықтық факторлар жүйелі түрде қарастырылған.

Жұмыстың құрылымы логикалық тұрғыдан дұрыс құрылған және бөлімдері өзара тығыз байланысты. Бірінші тарауда сотталған тұлғалар қылмыстылығының теориялық негіздері жан-жақты ашылып, оның криминологиялық категориялар жүйесіндегі орны анықталған. Екінші тарауда сотталғандардың қылмыстылығының криминологиялық сипаттамасы беріліп, оның жай-күйі, құрылымы, динамикасы және даму үрдістері статистикалық деректер негізінде талданған. Сонымен қатар, қылмыс жасаушы сотталған тұлғаның жеке басының ерекшеліктері мен типологиялық сипаттамалары анықталған. Үшінші тарауда қылмыстылықтың алдын алу жүйесінің ұйымдастырушылық-құқықтық негіздері қарастырылып, пробациялық бақылау жағдайындағы мәселелер мен оларды шешу бағыттары ұсынылған. Сондай-ақ халықаралық тәжірибеге салыстырмалы-құқықтық талдау жасалып, оны ұлттық заңнамаға енгізу жолдары көрсетілген.

Зерттеу барысында ғылыми танымның әртүрлі әдістері – талдау, синтез, жүйелік-құрылымдық әдіс, статистикалық және салыстырмалы-құқықтық әдістер тиімді қолданылған. Бұл диссертациялық жұмыстың ғылыми негізділігін, дәлелділігін және кешенділігін қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, автордың ғылыми қорытындылары нақты деректерге, ресми статистикаға және тәжірибелік материалдарға сүйене отырып жасалған.

Диссертациялық жұмыста ұсынылған тәжірибелік ұсыныстардың маңызы зор. Автор қылмыстық және қылмыстық-атқару заңнамасын жетілдіру, пробация жүйесін дамыту, сотталғандардың әлеуметтік бейімделуін арттыру, қайта қылмыс жасаудың алдын алу тетіктерін күшейту бағытында нақты және негізделген ұсыныстар берген. Бұл ұсыныстарды құқық қорғау органдарының қызметінде, сондай-ақ заң шығару процесінде қолдануға болады.

Сонымен қатар, зерттеу нәтижелері жоғары оқу орындарының оқу процесінде, атап айтқанда криминология, қылмыстық құқық және қылмыстық-атқару құқық пәндері бойынша оқу-әдістемелік материал ретінде пайдалануға жарамды.

Жалпы алғанда, Базилова Айгуль Абаевнаның диссертациялық жұмысы ғылыми талаптарға толық сәйкес келеді, өзекті, ғылыми жаңалығы бар, теориялық әрі практикалық маңызы жоғары кешенді зерттеу болып табылады. Диссертация мазмұны бойынша тұжырымдар негізделген, ұсыныстар нақты және тәжірибеде қолдануға бағытталған.

Осыған байланысты, ізденуші Базилова Айгуль Абаевнаға 8D04201 – «Құқықтану» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін беру орынды деп санаймын.

Ғылыми жетекші:

Әл-фараби атындағы

Қазақ ұлттық университетінің

Қылмыстық құқық, қылмыстық іс жүргізу

және кримналистика

кафедрасының меңгерушісі

заң ғылымдарының докторы, профессор

Джансараева Р.Е.

Күні: 07.04.2026

